

Politologie hoeft niet ten dienste te staan van de politici

Kris Deschouwer (hoofdredacteur 1994-1996)

Op de General Conference van het European Consortium for Political Research (ECPR) van 2018 in Hamburg waren er bijna 2.500 deelnemers. Van die 2.500 waren er ruim 130 Belgen. Dat was zeker geen toevalstreffer. De Belgische politieke wetenschap en haar beoefenaars spelen al langer een ruime en in verschillende subdisciplines zelfs een prominente rol op het internationale forum. Politicologen uit België communiceren vaker met elkaar (onder meer op het jaarlijkse Politicologen-netmaal, op de jaarlijkse conferentie State of the Federation en in interuniversitaire projecten allerhande) en communiceren vaker met collega's in het buitenland. Dat doen ze live op conferenties, in workshops, in zomer- en winterscholen en in internationale projecten, en dat doen ze door hun ideeën en onderzoeksresultaten te publiceren in wetenschappelijke tijdschriften, boeken en boekhoofdstukken, blogs, tweets, Facebookposts en wellicht nog meer andere media waar deze wat ouder wordende politicoloog geen weet van heeft. Ze doen dat meestal – maar niet altijd – in het Engels. Het Engels is de lingua franca van de wetenschap, en dus ook van de politicologie. We kunnen dat eventueel betreuren, maar zonder die lingua franca zouden politicologen – en an-

dere wetenschappers – hun bevindingen niet met elkaar kunnen delen. Ze zouden veel minder in staat zijn om hun methoden en technieken te bespreken, om data met elkaar uit te wisselen, om debatten te voeren, om commentaar te leveren op elkaars werk, en dus om de wetenschappelijke inzichten aan te scherpen en te verrijken. Zonder internationale uitwisselingen zouden politicologen – en andere sociale wetenschappers – concepten ontwikkelen en theorieën verzinnen die niet voorbij hun eigen landsgrenzen zouden kunnen reizen.

Er was op de General Conference van de ECPR ook één politica aanwezig: de Hamburgse vicepremier en minister van Wetenschapsbeleid sprak de aanwezigen kort toe tijdens de openingsceremonie. Nadien verdween zij naar haar werk, en dat deden ook de politicologen. Dat is niet hetzelfde werk. Politici besturen en politicologen bestuderen. Sommige politicologen bestuderen het overheidsbeleid, maar vele anderen doen dat niet. Sommige politicologen bestuderen diegenen die besturen, maar vele anderen doen dat niet. Het materiële object van de politieke wetenschap is immers de politiek, en niet de politici of het overheidsbeleid. De politieke wetenschap gaat op zoek naar pa-

tronen en verbanden in al wat op een of andere manier te maken heeft met de wijze waarop samenlevingen gestuurd en geleid worden, en dus met de wijze waarop macht uitgeoefend wordt, macht betwist wordt, macht veroverd en verloren wordt. In die processen van maatschappelijke sturing is een rol weggelegd voor politici, maar politiek vanuit een wetenschappelijk oogpunt reduceren tot het werk van politici zou een grove misvatting zijn. Politici reduceren zelf graag hun activiteiten tot 'de politiek', maar politicologen hoeven die erg beperkte definitie van politiek niet over te nemen. Politicologen moeten zich blijven buigen over denkbeelden en debatten over de gewenste samenleving, over sociale bewegingen allerhande, over participatie en passiviteit, vertrouwen en gebrek eraan, over partijen en verkiezingen, over stemgedrag, over communicatie, over democratie en haar wisselende vormen en soorten, over internationale en supranationale instellingen, over grote bedrijven die mee bepalen hoe we denken en voelen en proeven, over financiële markten en *rating agencies* die virtueel mee aan de regeringstafels en in de boardrooms zitten. Inzicht verkrijgen in de wijze waarop samenlevingen gestuurd en gekneed worden – door politici en in toenemende mate ook door andere actoren – is wat de politicologie nastreeft, en dat doet ze ook. Sommige politici hebben daar soms wat belangstelling voor (vooral als het over henzelf gaat), maar de meesten niet. Wat politici over die maatschappelijke processen te vertellen hebben, kan voorwerp van onderzoek zijn, maar dat maakt van politici niet de bevoorrechte consumenten van de resultaten van poli-

tiekwetenschappelijk onderzoek. Zij verdienen geen voorkeursbehandeling, geen speciale band, geen recht om te bepalen wat de onderzoeksvragen zijn en hoe de resultaten van het onderzoek geïnterpreteerd kunnen worden (in mijn ervaring: meestal verkeerd).

Gaat alles prima met de politicologie in het algemeen en met de Belgische tak in het bijzonder? Uiteraard niet. Ze is in België en elders te vaak gericht op het kleine, op deelvragen die makkelijk behapbaar zijn en snel te beantwoorden zijn. Ze wordt wat te veel gedreven door data en door de zoektocht naar extreem verfijnde technieken, en verliest op die manier al te makkelijk uit het oog hoe de onderzochte processen, fenomenen, ideeën, actoren en instellingen deel uitmaken van een groter geheel, van processen op lange termijn. Ze reageert te veel en anticipeert te weinig. Maar daar staat toch weer tegenover dat er ook ruimte bestaat om tijd te nemen, om projecten over verschillende jaren te spreiden, om fondsen te verzamelen die toelaten om vrij en vrank te zoeken zonder enige verbintenis voor een (economische of politieke) rentabiliteit van de resultaten. Interuniversitaire attractiepolen (van het ter ziele gegane Federaal Wetenschapsbeleid), Excellence of Science projecten van FWO en FNRS of ERC-projecten van de Europese Unie laten wel degelijk toe om dieper te graven, langer te zoeken, niet alleen te toetsen en te repliceren, maar ook aan theorievorming te doen en om reflectie in te bouwen. En daar zijn de Belgische politicologen beslist niet ondervertegenwoordigd.

Met andere woorden: de politieke wetenschap is best gezond. En de Belgische

beoefenaars ervan zijn geen meelopers. Zij bedrijven geen politieke wetenschap in België, van België en voor België, maar maken deel uit van de internationale gemeenschap die met een grote gedreven-

heid wil begrijpen hoe en waarom de wereld eruitziet zoals die eruitziet. Dat is de opdracht en de missie van de politico-logie.